

Belevenissen van een pleegmoeder

Een jaar geleden nam Libelle's adjunct-hoofdredacteur een pleegdochter in huis. Ze kan en mag niet alles vertellen, maar er blijft genoeg te delen over. Over het enerverende eerste jaar met haar 'Puberette'.

JE MAG WEL BIJ ONS KOMEN WONEN, HOOR

3 WEKEN VAN TEVOREN

"Schat", zeg ik tegen mijn vijftienjarige zoon. 'Papa en ik gaan zo even weg om te praten over een pleegkind.' Zoons ogen gaan gelijk op stokjes. "Wát", zegt hij. "Ik dacht dat we dat niet meer zouden doen?" Hij heeft gelijk. Nadat we twee jaar lang om het weekend een jongetje te gast hebben gehad, besloten we het voor gezien te houden. Wij werken te veel, zijn daarnaast ook veel weg en zoonlief is er te oud voor. Een pleegkind heeft een gezin nodig waar de mensen er zijn, zo vonden we. We meldden ons af bij Pleegzorg en dat was dat. De persoon die ons had benaderd kwam echter niet van Pleegzorg maar via via. Ze zocht onderdak voor een meisje van veertien en had gehoord dat wij ervaring hadden. Of we eens wilden praten. Eigenlijk waren we snel klaar. We herhaalden voor onszelf waarom we geen goede pleegouders konden zijn en gingen weer naar huis. "Jammer", zei onze zoon toen we vertelden dat het niks werd. Huh? Hoorde ik dat nou goed? Zei hij nou 'jammer'? En ik denk dat hij opgelucht zou zijn! En door dat ene woordje van hem, ging in mijn hoofd de deur op een kiertje.

2 DAGEN VAN TEVOREN: HÉT TELEFOONTJE

De situatie is opeens acuut geworden. Of we niet toch willen nadenken over tijdelijke opvang tot de zomervakantie. Dan kan ze haar school nog even ophalen en dan wordt er voor daarna een structurele oplossing gezocht. Misschien kan ze zelfs gewoon weer terug naar huis. We kijken elkaar aan. Drie maanden. Wat is nou drie maanden? Een meisje van veertien. Eigenlijk best leuk, toch? Ach kom, we doen het gewoon. We zien wel. We peilen de stemming van zoon. Niet dat we het hem gaan vragen – je kan het een kind van vijftien niet aandoen over het lot van een ander kind te beschikken – maar we willen hem wel een stem geven. "Oh, ik vind het prima, hoor", zegt hij en gaat verder met voetbal kijken.

Wat als het niet klikt met onze zoon? Of – nog erger – wat als die pubers iets te goed klikken?

DE AVOND VAN TEVOREN: HULPVERLENERS OVER DE VLOER

Aan onze keukentafel zitten de gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg, de psycholoog, de pedagoog en de advocaat van moeder om spijkers met koppen te slaan. We krijgen een beetje te horen over de achtergrond van het meisje. Een lange geschiedenis, allemaal heel ingewikkeld. Laat maar, denk ik. Ik ben hartstikke nieuwsgierig maar misschien is het beter als we weinig weten. Een kind is een kind. We beginnen gewoon bij nul. We spreken

af dat ze de volgende dag om 16.00 uur komt, na school. Als alle hulpverleners weg zijn en alles tot ons doordringt, doemen opeens de praktische bezwaren op. Waar moet ze slapen? En onze vakantie dan? Wie vangt haar op na school? Wat als het totaal niet klikt met onze zoon? Of – nog erger – wat als die pubers iets te goed klikken? Die nacht doe ik geen oog dicht. Twee dagen geleden wisten we nog van niks en nu beginnen we aan een groot avontuur. Spannend! ▷

EN DAN STAAT ZE OP DE STOEP

Daar staat ze dan, met drie tassen. Een klein, slap handje, een even klein, hoog stemmetje: “Hoi.” We gaan aan de keukentafel zitten. Thee, koekjes. “Nou, daar zitten we dan”, zeg ik. “Dit is waar je de komende tijd zult wonen.” “Ja”, zegt ze, “ik denk dat ik nu van iedereen het dichtst bij school woon.” Haar school is op de hoek van onze straat. “Jij boft”, zeg ik en wil gelijk mijn tong afbijten. Boffen is nou niet het eerste woord dat in je opkomt in deze situatie. Het arme kind heeft zelf ook pas de avond ervoor gehoord dat ze bij wildvreemde mensen moet gaan wonen. Samen mesten we nog even een kast uit voor haar kleren en we maken het logeerbed op. “Vind je het goed als ik hier nog heel even achter de computer kruip?”, vraag ik haar. Wat nu haar kamer is, was tot een uur geleden mijn werkkamer. Mijn heerlijke werkkamer, met openslaande deuren naar de tuin. Drie maanden ben ik mijn fijne privédoein kwijt. Maar goed, de meeste mensen hebben niet eens een eigen kamer. Dus moet ik niet zeuren. “Kom”, probeer ik het ijs te breken, “ga je mee boodschappen doen? Dan weet ik meteen waar je van houdt.” Ze gaat mee, gelaten. Ik denk dat als ik haar had voorgesteld een half uurtje op haar hoofd te gaan staan, ze het ook had gedaan. Ze laat het gewoon over zich heenkomen. Eenmaal in de supermarkt bestook ik haar met honderd vragen over wat ze graag eet, drinkt, snoept, etc. Er komt niets. Ze weigert zelfs maar een pak koekjes of een toetje uit te kiezen. “Ik vind alles lekker. Het maakt niet uit”, blijft ze herhalen. Als we drie dagen later samen de stad in gaan ‘voor de gezelligheid’ gaat het precies zo. Ik bied haar aan om iets te kopen maar ze slaat alles af. “Ik hoef niks. Ik heb geen geld”, zegt ze. “Maar je krijgt het van mij!”, dringt ik aan. “Dat hoeft niet”, antwoordt ze. Oké, des te beter. Ik herinner me dat dat ooit tijdens de pleegzorgcursus ter sprake kwam: ga niet meteen een pleegkind ‘kopen’. Al was het maar om de eigen ouders niet voor het hoofd te stoten.

Mijn zoon vindt het geloof ik wel lekker, even niet alle aandacht op hem

HELP! HET IS EEN MEISJE!

“Ik kom helemaal bij”, zeg ik tegen collega’s en vriendinnen. Want voor een vrouw in een mannenhuishouden is een meisje van veertien boven alles gewoon gezellig. We kletsen over kleren, nagellak, familie, school, tijdschriften, jongens, vroeger, ga maar door. Ze gaat mee naar de familiepaasbrunch en naar de Libelle Zomerweek. En ook Puberette zelf bloeit op. Ze helpt met koken, blijft na het eten even gezellig zitten, neemt vriendinnen mee naar huis die blijven eten en slapen: alles kan, alles gaat vanzelf. Binnen een week of twee zit ze op bijles en komt er een studente een keer per week helpen met huiswerk. Ze gaat als een speer op school en al snel wordt duidelijk dat ze naar het vwo kan. Geweldig! Maar meisjes hebben ook een andere kant. Ik ben er zelf een geweest, ooit. Maar ik kom erachter dat ik als ‘jongensmoeder’ toch een paar dingen was vergeten: de onstilbare honger naar spullen (kleren, sieraden, schoenen, cosmetica), het overeenkomstige eeuwige tekort aan geld (en het gezeur

daarover), de gigantische berg die van al deze spullen wordt aangelegd, het eindeloze getelefoneer met vriendinnen en het dagelijkse gevecht tegen je eigen uiterlijk. Alles is stom en fout en wordt verborgen onder lagen crèmes, make-up, gestyled haar, kleurlenzen en wolken tienerluchtjes. Het aanbrengen duurt eindeloos en het er weer afdouchen ook. Waar mijn zoon een ongecompliceerd kind is dat alles neemt zoals het komt, zo is Puberette een écht meisje dat overal over nadenkt en twijfelt, vooral over zichzelf. Maar ze is ook een echt meisje dat áls ze eenmaal weet wat ze wil, het ook echt wil. Dat ik haar dingen weiger of aan haar hoofd zeur, is dan ook ‘omdat jij totaal geen verstand hebt van meisjes’. Mijn zoon gaat gewoon zijn eigen gang, trekt zich weinig van haar aan. En ik geloof dat hij het ook wel lekker vindt, even niet álle aandacht op hem. “Jullie hebben aan haar al meer aandacht besteed dan aan mij in de afgelopen vijftien jaar!”, grapt hij als er weer eens discussie is over kleding, school of te veel op de computer.

WAAR GA IK HIERNA NAARTOE?

Ook Puberette kan er zelf eigenlijk niet over uit hoe goed het gaat. Regelmatig benadrukt ze dat ze nooit had gedacht dat iemand zoals ik pleegmoeder zou zijn. “Ik dacht dat dat gezellig dikke vrouwen in bloemetjesjurken waren.” “Ik weet dat ik geluk heb gehad”, is ook iets wat ze vaak zegt, waarmee ze eigenlijk bedoelt: ik wil wel, maar ik mag niet klagen. En ze wil weten waarom we dit doen. Of ons leven is veranderd. Of we al spijt hebben. Of ons leven vroeger heel anders was. Leuker misschien? Makkelijker? Zoveel verschillende vragen die eigenlijk maar een ding zeggen: waarom kan ik eigenlijk niet blijven? Maar dat zeggen, doet ze niet. Wel: “Waar ga ik nou hierna naartoe?” Maar er is niemand die dat weet. Jeugdzorg niet, niemand niet. Het blijft stil. Alle mensen die in haar netwerk zitten en van wie ik een lijstje met telefoonnummers heb gekregen, blijven stil. Niemand belt, niemand vraagt hoe het gaat, niemand. Zelfs haar eigen moeder niet. Ze is echt bij ons afgeleverd, aan ons overgeleverd. En ik weet niet wat ik antwoorden moet. “Waar je strakjes heen gaat? Ik weet het echt niet. Maar we zetten je heus niet op straat.”

DE KOGEL GAAT DOOR DE KERK

Ik zeg wel tegen Puberette dat ik niet weet waar ze straks heen gaat, maar stiekem weet ik het natuurlijk wel. Alleen moet ieder van ons nog wennen aan dat idee. In stilte. Ik zeg het niet. Mijn man begint er ook niet over. En als twee weken voor de zomervakantie Jeugdzorg nog steeds geen ander pleeggezin heeft gevonden en een tehuis het enige alternatief lijkt, zeggen we eindelijk waar iedereen al op had gehoopt, ja waarschijnlijk zelfs op had gerekend. Ze mag blijven. Natuurlijk praten we eerst met onze zoon. “Pff, dat wist ik dus allang hè, dat ze zou blijven”, zegt hij laconiek. De schat. We overleggen met mevrouw Jeugdzorg, die nog net geen gat

in de lucht springt. En dan ga ik er eens goed voor zitten. Ik verheug me erop Puberette uit haar onzekerheid te verlossen. Met veel aplomb breng ik het ‘grote’ nieuws. “Oké”, zegt ze en begint gelijk over iets anders. Oké? Is dat alles? Ook dat leerden we ooit op de pleegzorgcursus: verwacht niets terug. En al helemaal geen dankbaarheid. Oké, dankbaarheid is misschien wat veel gevraagd. Maar opluchting? Blijdschap? Geen spoor. ’s Avonds komen we er samen nog een keer op terug bij haar. Want wie weet is de mededeling niet helemaal overgekomen. Maar ook dan komt er nauwelijks reactie. “Goed hoor”, is wat ze zegt, wat ze eigenlijk altijd

zegt als ze geen zin heeft ergens op in te gaan. Die onverwacht lauwe reactie luidt eigenlijk het ‘gewone’ leven in, het leven dat niet voor maar drie maanden is, maar een open einde heeft. Nu Puberette niet langer onder de dreiging leeft haar drie tassen weer te moeten pakken, kan ze normaal doen (en ben ik definitief mijn werkkamer kwijt). Net als ieder kind mag zij dus ook fouten maken. Het is niet leuk, maar wel een goed teken dat ze brutaal is, spijbelt, onvoldoendes haalt, zich afsluit, afspraken met de bijlesjuf ‘vergeet’, eisen stelt, met deuren smijt en dat haar mobiel op de juiste momenten leeg of vergeten is. Het lijkt soms net een gewone puber.

Waarom we het doen? Het antwoord is heel simpel. Omdat het kan en omdat het leuk is. Ja, gewoon leuk.

WAAROM DOE JE HET EIGENLIJK?

Iedereen hangt aan onze lippen en vraagt hoe het gaat. “Wat goed dat jullie dit doen, zeg!”, is de standaard opmerking. Dat is vleiend, maar ik relativeer het meteen door te zeggen dat het in de praktijk heus niet moeilijk is. Bed, bad, brood en een beetje aandacht. Veel meer is het niet. Zeker bij een ouder kind dat alles zelf kan, hoef je eigenlijk niet veel meer te doen dan een plekje vrij maken. Iedereen die het goed heeft in het leven kan dat toch? Zelfs ik, toch niet het prototype van de oermoeder, kan het! Natuurlijk zijn er in het afgelopen jaar mindere momenten geweest, conflicten, rare akkefietjes, scheldpartijen, etc. Je kunt niet eindeloos tegen jezelf zeggen: “Joepie! Een grote mond! Wat fijn dat ze zich zó thuis voelt.” Ik heb geen enorm hart waar álles in past. Ik ben niet altijd begrijpend en geduldig. Frustratie en teleurstelling horen er gewoon bij. Maar gelukkig doen we het samen. Er hoeft maar één kapitein tegelijk aan het roer. En wat we heel aardig kunnen, is tegen een stootje. Ook moet ik uitleggen hoe dat nou kan, een pleegkind opvangen als je allebei zo veel van huis bent. Tja, ideaal is het niet. Maar Puberette’s leven was al niet ideaal. Het is helemaal niet de vraag of het ideaal is. Realistischer is: is het goed

genoeg? Er is zo’n tekort aan pleeggezinnen voor pubers, dat dat het maar moet zijn: niet ideaal, maar goed genoeg. En dan is daar natuurlijk DE vraag: waaróm doe je het eigenlijk? Want behalve bewondering, oogst je ook scepsis, soms zelfs afkeuring. Waarom zou je, als alles goed gaat in je leven, je moedwillig een probleem aanhalen? Waarom stel je het welzijn van je eigen gezin in de waagschaal? Wat bezielt je? Het is een vraag waar ik niet een eenvoudig antwoord op heb. Omdat iemand het moet doen? Omdat je een kind toch niet aan haar lot kunt overlaten? Omdat we gezegend zijn met zo weinig eigen problemen dat er best een van een ander bij kan? Omdat ons gezin en onze relatie zo stabiel zijn dat het wel raar moet lopen wil dat werkelijk in het geding komen? Misschien is het antwoord heel simpel. Gewoon: omdat het kan. We hebben de ruimte, in alle opzichten. En vergeet niet: omdat het leuk is. Ja, gewoon leuk. Het is leuk iemand te zien opbloeien, iemand een kans te kunnen geven. Wat ook leuk is, is je ‘comfort zone’ verlaten en kijken wat er gebeurt. Van alles! En wat er in ieder geval gebeurt, is dat als er een ‘vreemde’ bijkomt, je je realiseert hoe uniek en hecht de band van je eigen gezin is. Dat is het onverwachte cadeau! □

Pleegouder worden kan iedereen!

In tegenstelling tot een kind adopteren, is het voor vrijwel iedereen weggelegd een pleegkind op te vangen, ook als alleenstaande of als kinderloos stel. Het kan in de vakanties, in de weekends of permanent. Je kunt je ook aanmelden voor kortdurende opvang in crisissituaties. Na een informatiebijeenkomst kun je je aanmelden voor een pleegoudercursus. Kijk verder op www.pleegzorg.nl.

TEKST: MAUREEN BELDERINK. FOTOGRAFIE: GETTY